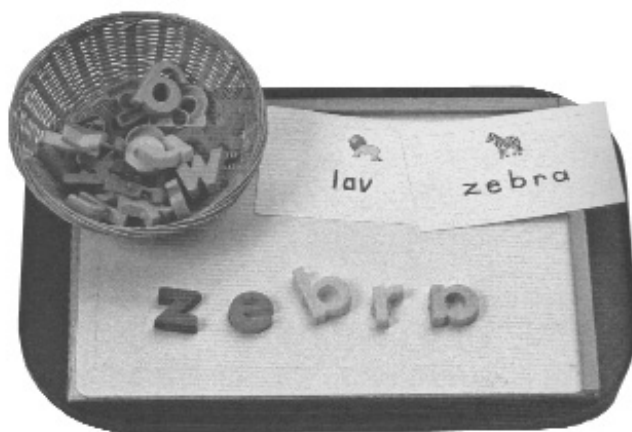

Igre čitanja i pisanja

Aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina i početnog čitanja i pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu

Sally Moomaw i Brenda Hieronymus

Ostvarenje

Biblioteka
POMOĆ U UČENJU

© Sally Moomaw i Brenda Hieronymus, 2001.
© hrvatsko izdanje Ostvarenje d. o. o. 2008.

Naslov izvornika **“More Than Letters”**

First published in the United States under the title MORE THAN LETTERS
by Sally Moomaw and Brenda Hieronymus.

Copyright © Sally Moomaw and Brenda Hieronymus, 2001.

First published by Redleaf Press, a division of Resources for Child Caring.

Fotografije: David C. Baxter

Prijevod: Alemka Mihalić Hubak

Urednica izdanja: Ilona Posokhova

Obrada i prijelom: Ostvarenje d. o. o.

1. izdanje: ožujak, 2008.

Nakladnik:

OSTVARENJE d. o. o.

Pušćine 21, 10417 Buševac

tel: 01 62-55-747, 62-55-314

faks: 01 62-55-751

ostvarenje@hi.htnet.hr

<http://razvojdjece.crolink.net>

<http://glazba.crolink.net>

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 660294

ISBN: 978-953-6827-74-9

*Za Mary Ann McPherson, Sharon Harris Griffin i
Diane Blackburn koje su nam pomogle da bolje
razumijemo razvoj pismenosti od samog početka i dale
nam mnoge ideje za osmišljavanje materijala.*

Sadržaj

Predgovor	9
Zahvale	12
POGLAVLJE 1. BOGATSTVO PISANOG MATERIJALA	13
Malo dijete i pismenost	14
Pismenost i odgojitelj	19
Pismenost i prostor u kojem djeca borave	21
Ciljevi početnog čitanja i pisanja	24
POGLAVLJE 2. VELIKE SLIKOVNICE	25
Vaša pitanja	25
Aktivnosti s velikim slikovnicama	31
2.1 Zdravo i doviđenja	32
2.2 Maca sjedi na zidiću	34
2.3 Drvene kocke	36
2.4 Kad sam bio beba	38
2.5 Naša poštanska knjiga	40
2.6 Laku noć	42
2.7 Što je to?	44
2.8 Idemo u lov	46
2.9 Luckasti prijatelji	49
2.10 To je farma ujka Jima	51
2.11 Kišo, kišo, odlazi!	54
POGLAVLJE 3. INTERAKTIVNE TABELE	57
Vaša pitanja	58
Aktivnosti s interaktivnim tabelama	69
3.1 Pogledaj tko je tu	70
3.2 Vlak	72
3.3 Pahuljice padaju	74
3.4 Rukavica	76
3.5 Bio sam na logorovanju	78
3.6 Čika čika esta pesta	80
3.7 Pogodi tko	82

3.8 Ples sa šalom	84
3.9 Pizza je mljac, mljac	86
3.10 Prljava odjeća	88
3.11 Požuri, mama	90

POGLAVLJE 4. OTKRIVANJE ČAROBNOG SVIJETA PISANJA .. 93

Vaša pitanja	93
Aktivnosti pisanja	101
4.1 Džepne priče	102
4.2 Pokretači priča	104
4.3 Slikovnice bundeve	106
4.4 Pomaganje bebi (<i>varijacija pjesmice</i>)	108
4.5 Dobio sam macu (<i>varijacija pjesmice</i>)	110
4.6 Kutija iznenađenja	112
4.7 Zapažanja o prirodi	114
4.8 Pisanje na računalu	116
4.9 Kolaž od priča	118
4.10 Naša pošta	120
4.11 Polje bundeva (<i>Prikaz izleta</i>)	122
4.12 Sve o nama (<i>Grupna slikovnica</i>)	124
4.13 Čestitke za obitelj	126
4.14 Priče o oblacima	128
4.15 Dnevnik	130
4.16 Medo ide sa mnom kući	132
4.17 Adresari	134
4.18 Kolica i košare s pisaćim priborom	136
4.19 Albumi	138
4.20 Film (<i>Dokumentacija projekta</i>)	140

POGLAVLJE 5. KUTAK ZA PISANJE

Vaša pitanja	144
Aktivnosti u kutku za pisanje	151
5.1 Osnovni kutak za pisanje (<i>Početak godine</i>)	152
5.2 Jabučni kutak za pisanje (<i>Rana jesen</i>)	154
5.3 Jesenski kutak za pisanje (<i>Kasna jesen</i>)	156
5.4 Šareni kutak za pisanje	158
5.5 Abecedni kutak za pisanje	160

5.6 Zimski kutak za pisanje	162
5.7 Pekarski kutak za pisanje	164
5.8 Pizza kutak za pisanje	166
5.9 Graditeljski kutak za pisanje	168
5.10 Proljetni kutak za pisanje	170
5.11 Dućanski kutak za pisanje	172
5.12 Bebin kutak za pisanje	174
5.13 Ljetni kutak za pisanje	176
5.14 Kutak za pisanje poezije	178

POGLAVLJE 6. IGRE, IGRAČKE I MANIPULATIVNA

SREDSTVA ZA RAZVOJ PISMENOSTI	181
Vaša pitanja	181
Igre i aktivnosti s manipulativnim sredstvima	187
6.1 Banke riječi (<i>Igra riječima</i>)	188
6.2 Sretne zvijezde (<i>Igra riječima iz banke</i>)	190
6.3 Igra parova sa slovima (<i>Igra slova ili riječi</i>)	192
6.4 Moje riječi (<i>Igra na ploči s riječima iz banke</i>)	194
6.5 Čarobna vrećica (<i>Igra riječima</i>)	196
6.6 Magnetne riječi (<i>Igra riječima</i>)	198
6.7 Dodaj i (<i>Glasovna igra</i>)	200
6.8 Abecedni bingo (<i>Igra slovima</i>)	202
6.9 Pladanj sa slovima (<i>Manipulativna igračka</i>)	204
6.10 Niska od slova (<i>Manipulativna igračka</i>)	206
6.11 Kocke sa slovima (<i>Manipulativna igračka</i>)	208
6.12 Gumena slova (<i>Senzorna manipulativna igračka</i>)	210
6.13 Spužvasta slova (<i>Likovna manipulativna igračka</i>)	212
6.14 Kalupi za slova (<i>Senzorna manipulativna igračka</i>)	214
6.15 Šablone slova (<i>Manipulativna igračka</i>)	216
6.16 Oblaci (<i>Igramo se priče</i>)	218
6.17 Ribolov (<i>Igramo se priče</i>)	220
6.18 Sovice (<i>Igramo se priče</i>)	222
6.19 Rukavica (<i>Igramo se priče</i>)	224

POGLAVLJE 7. TISAK KOJI NAS OKRUŽUJE

227	
Vaša pitanja	228
Aktivnosti vezane uz tisak oko nas	233

7.1 Rutinske aktivnosti (<i>Kartice s imenima</i>)	234
7.2 Oblaci (<i>Tabela za bilježenje prisutnosti</i>)	236
7.3 Tko je ovdje, a tko je tamo?	238
7.4 Tabela sa zaduženjima	240
7.5 Otvoreno ili zatvoreno? (<i>Ambulanta u kutku za dramsku igru</i>)	242
7.6 Upute za stolare (<i>Relevantan tisak</i>)	244
7.7 Uređenje slikarskog kutka (<i>Natpisi i etikete</i>)	246
7.8 Kutak za građenje (<i>Relevantan tisak</i>)	248
7.9 Jelovnik (<i>Kutak za dramsku igru</i>)	250
7.10 Radimo pire od jabuka (<i>Tekst recepta</i>)	252
7.11 Voćna salata (<i>Osobna knjiga recepata</i>)	254
7.12 Telefonski imenik (<i>Kutak za dramsku igru</i>)	256
7.13 Ambalaža za hranu (<i>Kutak za dramsku igru</i>)	258
7.14 Prepiši etiketu (<i>Posebna aktivnost</i>)	260
7.15 Lista čekanja (<i>Početak godine</i>)	262
7.16 Oglasna ploča	264
7.17 Ploča za poruke	266

POGLAVLJE 8. KOVČEŽIĆI S PISAĆIM PRIBOROM 269

Vaša pitanja	269
Aktivnosti s kovčežićima s pisaćim priborom	275
8.1 Osnovni kovčežić s pisaćim priborom	276
8.2 Jabučni kovčežić	278
8.3 Jesenski kovčežić	280
8.4 Kovčežić "Rukavica" (<i>Zima</i>)	282
8.5 Poštanski kovčežić	284
8.6 Kovčežić s pospanim životinjama	286
8.7 Kovčežić "Volim te" (<i>Prijateljstvo</i>)	288
8.8 Oblačni kovčežić	290
8.9 Kovčežić "Na selu"	292

DODACI

Dodatak A. Preporučeni stil slova	294
Dodatak B. Procjena napretka u vještini čitanja	295
Dodatak C. Procjena napretka u vještini pisanja	299
Dodatak D. Kovčežići s pisaćim priborom - Primjer pisma roditeljima ...	302

PREDGOVOR

Priručnik *Igre čitanja i pisanja* sadrži opsežan popis novih materijala i aktivnosti koje pretaču teoriju i nove spoznaje u dinamičan, djelotvoran program opismenjavanja djece predškolske dobi. Plan i program razvio se u posljednjih dvadesetak godina prateći razvoj jezika i koncept razvoja pismenosti male djece. U suradnji sa zainteresiranim predavačima i stručnim suradnicima iz centra Arlitt Child and Family Research and Education Center na Sveučilištu Cincinnati odgojitelji i stručni suradnici počeli su osmišljavati i u praksi koristiti razne materijale za opismenjavanje djece u dječjim vrtićima. Pažljivo su pratili reakcije djece na upotrebu tih materijala, bilježili napredak i naučeno, te odbacivali ili preoblikovali ono što nije zadovoljilo njihova očekivanja. Rezultati su bili zapanjujući. Tamo gdje su se djeca bavila aktivnostima koje uključuju čitanje i pisanje, a ne samo slušanje, odgojitelji su ubrzo uvidjeli da gotovo sva djeca pokazuju velik interes za pisanu riječ i za novootkrivene vještine čitanja i pisanja.

Naravno, nisu svi uloženi naponi u oblikovanju materijala za opismenjavanje urodili plodom. Na početku je bilo jednako mnogo neuspjeha kao i uspjeha, no ubrzo je postalo očito da neke vrste aktivnosti potiču djecu na upoznavanje s pisanom riječju, dok ih druge ostavljaju ravnodušnima. Naprimjer, djeca ne pokazuju veći interes za pokazivanje predmeta u učionici ili za svrstavanje riječi u tabele. S druge strane, jako rado u poznatim pjesmicama ili pričama dodaju ili mijenjaju neke važne riječi u tekstu. Ovaj priručnik sadrži više od 100 najuspješnijih aktivnosti i materijala koji se mogu koristiti u tu svrhu.

Ubrzo je među edukatorima došlo do žestoke rasprave o tome koji je najdjelotvorniji način poučavanja u čitanju i pisanju. Trebaju li uzimati u obzir razvoj jezika u cjelini ili se usmjeriti na izravnije poticanje fonološke svjesnosti? Primitili smo da djeca usvajaju fonološke koncepte u dodiru s velikom količinom tiska kojom ih okružujemo. U svakom slučaju, vaša je uloga vrlo važna. S druge strane, poticanjem fonološke svjesnosti kroz istraživanje bogatstva tiskanih materijala pomazemo djeci uspostaviti vezu između određenih slova i glasova koje izgovaraju. Slično je i kad se djeca igraju glasovima, naprimjer, kroz rime ili druge igre mogu razviti fonološku svjesnost ili sposobnost razlikovanja poje-

dinih glasova (fonema) koji čine riječ. No umjetno izdvajanje fonološkog koncepta (veza između slova i glasova koje predstavljaju) iz stvarnih jezičnih iskustava nije od velike pomoći djeci pri uspostavljanju veze između govorenog i pisanog jezika. Zato ova knjiga nudi cjelovit pristup jeziku i omogućuje vam da sami osmislite okruženje u kojem će vaše dijete ili djeca s kojom radite imati pristup smislenom pisanom materijalu. Usto, uz svaku aktivnost dajemo i prijedloge komentara i pitanja koje možete upotrijebiti da kod djece dodatno potičete razvoj fonološke svjesnosti.

Vrlo je važno i nazivlje kojim se koristimo. U području čitanja često se koriste nazivi *fonemski* i *fonološki*. Zbog lakšeg razumijevanja, ovdje smo ih saželi u jedan opći naziv - *fonološka svjesnost*.

Kada govorimo o čitanju, često nailazimo na spominjanje veze *glas - simbol* i *glas - slovo*. U knjizi *Phonics Phacts* autor i učitelj Ken Goodman iznosi mišljenje da su takve tvrdnje netočne jer su i glasovi također simboli (Portsmouth, NH: Henemann, 1993).

Iako se slažemo s njegovim mišljenjem, ipak smo odlučili koristiti te tvrdnje na koje smo već navikli jer su uobičajene u stručnoj literaturi. Međutim, točno je da su i glasovi simboli i da stroga veza glas - slovo često pojednostavljuje mnogo kompleksnije fonetske odnose.

Jean Piaget opisao je govorni jezik kao sustav proizvoljnih znakova. Koristio je naziv *znak* za označavanje reprezentacija, poput slova ili riječi, koje nisu slične onome što predstavljaju. Naziv *simbol* koristio je za označavanje onih reprezentacija koje jesu slične onome što predstavljaju, poput prizora osobe koja prelazi ulicu na pješačkom prijelazu. U ovoj knjizi koristile smo općenitiji naziv *simbol* kad mislimo na slova i riječi, jer je on mnogo bliži većini čitatelja.

Pismenost se ne može razviti odvojeno od ostalih područja obrazovanja. Mogućnosti razvoja pismenosti protežu se na sve aktivnosti rada s djecom. Zbog toga nismo aktivnosti ograničile samo na ovu knjigu ili na specijalizirane kutke za pisanje u učionici. Ideje za učenje čitanja i pisanja uključuju dramske igre, likovno izražavanje, glazbu, igre građenja kockama i rukovanje drugim materijalima, prirodoslovne igre, jednostavne znanstvene pokuse, igre senzornim materijalima i dr. Usto, svaka aktivnost uključuje i prijedloge za dodatne aktivnosti koje su integrirane iz drugih dijelova kurikuluma. Mnogi odgojitelji i učitelji rekli su nam da im se sviđaju koordinirane aktivnosti predložene u ovoj seriji knjiga, pa vas na mnogo mjesta upućujemo na druge knjige iz serije *Igre* (izvorni engl. naziv serije je *More than...* - op. hr. ur.) u izdanju Redleaf Pressa: